

राज्यातील आदिवासी उच्च माध्यमिक
आश्रमशाळांमध्ये विज्ञान शाखेसाठी अतिरिक्त
विषय शिक्षकाचे एक पद मंजूर करण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: -अआशा २०१९/प्र.क्र.१४८/का-११

मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२

दिनांक : २० सप्टेंबर, २०१९

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यातील डोंगराळ व दुर्गम भागातील सामाजिक/शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेल्या आदिवासी जनतेच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी क्षेत्र विकासाचा दृष्टीकोन स्विकारण्यात आला आहे. या कार्यक्रमांतर्गत आदिवासी क्षेत्रात शिक्षणाचा प्रसार व्हावा या हेतूने शासनाने सन १९७२-७३ पासून "आश्रमशाळा समूह" योजना सुरु केली. या योजनेंतर्गत आदिवासी विद्यार्थ्यांना माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण घेण्याच्या दृष्टीने आणि त्यांना समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी आदिवासी विकास विभागांतर्गत ५०२ शासकीय आश्रमशाळा व ५५६ अनुदानित आश्रमशाळा चालविण्यात येत आहेत. सदर आश्रमशाळांमध्ये इयत्ता १ ली ते १२ वी पर्यंतचे शिक्षण विद्यार्थ्यांना मोफत देण्यात येत आहे.

२. राज्यामध्ये ५०२ शासकीय व ५५६ अनुदानित आश्रमशाळा चालविण्यात येत असल्या तरी सद्यस्थितीत १२१ शासकीय व १५४ अनुदानित आश्रमशाळांमध्ये उच्च माध्यमिकचे (इयत्ता ११ वी व १२ वी) विज्ञान व कला शाखेचे वर्ग चालविण्यात येत आहेत. त्यापैकी मा.मंत्रिमंडळाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०१८ रोजीच्या मंत्रिमंडळ बैठकीमध्ये दिलेल्या मान्यतेनुसार १० शासकीय व ११ अनुदानित आश्रमशाळांना अनुक्रमे शासन निर्णय दि.२७ नोव्हेंबर, २०१८ व दि.६ जून, २०१९ अन्वये मंजूरी देण्यात आलेली असून सदर आश्रमशाळांना उच्च माध्यमिकची ८ पदे मंजूर करण्यात आलेली आहेत.

३. तथापि, त्यापूर्वी कार्यरत असलेल्या शासकीय व अनुदानित आश्रमशाळांसाठी आदिवासी विकास विभागाने ठरवून दिलेल्या आकृतीबंधानुसार उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांमध्ये कला शाखेसाठी ४ व विज्ञान शाखेसाठी ३ अशी शिक्षकांची पदे मंजूर आहेत. विज्ञान शाखेमध्ये इयत्ता ११ वी व १२ वी या वर्गांमध्ये प्रामुख्याने गणित, भौतिकशास्त्र, जीवशास्त्र व रसायनशास्त्र हे विषय शिकविले जातात. सदर सर्व विषयांसाठी स्वतंत्र शिक्षकाची आवश्यक आहे. तथापि, आदिवासी विकास विभागांतर्गत आश्रमशाळांमध्ये विज्ञान शाखेसाठी एक शिक्षक कमी असल्यामुळे भौतिकशास्त्र व रसायनशास्त्र किंवा

भौतिकशास्त्र व गणित हे विषय एकाच शिक्षकाला शिकवावे लागतात. सध्या विज्ञान शाखेसाठी नियुक्त केलेल्या तीन शिक्षकांपैकी एका शिक्षकाची पदव्युत्तर पदवी (Post Graduation) ही केवळ भौतिकशास्त्र किंवा रसायनशास्त्र यापैकी एका विषयातील असल्याने विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेवर व पुढील शिक्षणावर विपरीत परिणाम होतो. तसेच या विद्यार्थ्यांना अभियांत्रिकी/वैद्यकीय शिक्षणासाठी प्रवेश मिळण्यामध्ये अडचण येते. या सर्व बाबींचा विचार करून आदिवासी विकास विभागांतर्गत शासकीय उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा व अनुदानित उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांमधील ज्या आश्रमशाळांमध्ये विज्ञान शाखा सुरु आहे अशा आश्रमशाळांमधील विज्ञान विषयाच्या शिक्षकाचे एक पद वाढविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याबाबत मंत्रीमंडळाच्या दि.०३.०९.२०१९ च्या बैठकीत चर्चा होऊन प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली. त्यानुसार पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्यात आदिवासी विकास विभागांतर्गत ५०२ शासकीय व ५५६ अनुदानित आश्रमशाळा चालविण्यात येत आहेत. सदर आश्रमशाळांपैकी १२१ शासकीय आश्रमशाळा व १५४ अनुदानित आश्रमशाळांमध्ये उच्च माध्यमिकचे (इयत्ता ११ वी व १२ वी) कला व विज्ञान शाखेचे वर्ग चालविण्यात येत आहेत. सदर आश्रमशाळांपैकी मा.मंत्रीमंडळाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०१८ रोजीच्या मंत्रीमंडळ बैठकीमध्ये दिलेल्या मान्यतेनुसार १० शासकीय माध्यमिक आश्रमशाळांना शासन निर्णय दि.२७ नोव्हेंबर, २०१८ अन्वये श्रेणीवाढ देऊन तसेच व ११ अनुदानित माध्यमिक आश्रमशाळांना शासन निर्णय दि.६ जून, २०१९ अन्वये श्रेणीवाढ देऊन इयत्ता ११ वी व १२ वी चे वर्ग (कला व विज्ञान शाखा) चालविण्यास मंजूरी देण्यात आलेली आहे. सदर आश्रमशाळा वगळून उर्वरित सर्व शासकीय व अनुदानित उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांसाठी विज्ञान विषयाच्या शिक्षकाचे एक अतिरिक्त पद मंजूर करण्यात येत आहे.

२. उपरोक्तप्रमाणे १११ शासकीय उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांसाठी १११ पदे तसेच १४३ अनुदानित उच्च माध्यमिक आश्रमशाळांसाठी १४३ पदे अशी एकूण २५४ उच्च माध्यमिक शिक्षकांची पदे निर्माण करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात आलेल्या उच्च माध्यमिक शिक्षकांची नियुक्ती शासकीय आश्रमशाळांमध्ये नियमानुसार प्रशिक्षित अर्हताकारी उमेदवारांमधून तसेच शासनाच्या विहित कार्यपद्धतीप्रमाणे करण्यात यावी. अनुदानित आश्रमशाळांसाठी अतिरिक्त उच्च माध्यमिक शिक्षकाचे पद मंजूरीसाठी संबंधित आश्रमशाळेतील उच्च माध्यमिकची विद्यार्थी संख्या व शाळेची प्रतवारी नमूद करून अपर आयुक्त निहाय प्रस्ताव शासनास सादर करावे.

४. विभागांतर्गत उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा (विज्ञान शाखा) यासाठी ३ पदे मंजूर आहेत. त्याऐवजी भविष्यात आश्रमशाळांना उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा (विज्ञान शाखा) श्रेणीवाढ दिल्यास त्या शाळांमध्ये देखील गणित, भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र व जीवशास्त्र या प्रत्येक विषयासाठी शिक्षण विभागाच्या अस्तित्वात असलेल्या धोरणाप्रमाणे ३ ऐवजी ४ विज्ञान शिक्षकांची पदे मंजूर करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

५. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक यांनी उपरोक्त बाबत आवश्यक ती कार्यवाही तात्काळ करावी. उपरोक्त बाबीवर होणारा खर्च शासकीय व अनुदानित आश्रमशाळांच्या संबंधित अर्थसंकल्पिय लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व वेळोवेळी मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

६. सदरहू शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.५१५/व्यय-१४, दिनांक २६.०८.२०१९ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०९२०२२२३३७९१२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. ना. शिंदे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई

२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव ,मुख्यमंत्री सचिवालय,मंत्रालय, मुंबई
३. मा.मंत्री (आ.वि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री (आ.वि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
६. मा.अप्पर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. मा.अप्पर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. मा.प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा.प्रधान सचिव,महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,विधानभवन मुंबई.
- १०.सर्व मा.विधान सभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई यांचे मार्फत.
- ११.आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
- १२.अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/नागपूर/अमरावती.
- १३.सर्व विभागीय आयुक्त
- १४.सर्व जिल्हाधिकारी
- १५.सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
- १६.संचालक, प्राथमिक शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १७.संचालक, माध्यमिक शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१८. संचालक, उच्च शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९.सदस्य सचिव तथा राज्य प्रकल्प संचालक,महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद,जवाहर बाल भवन ,नेताजी सुभाषचंद्र मार्ग,चर्नी रोड , मुंबई-४००००४
- २०.विभागीय शिक्षण संचालक, नाशिक/पुणे/औरंगाबाद/नागपूर
- २१.संचालय, सर्व शिक्षा अभियान संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, चर्नीरोड, मुंबई
- २२.महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १ / २ मुंबई/ नागपूर
- २३.महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १ / २ मुंबई/ नागपूर
- २४.संचालक, लेखा व कोषागरे संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २५.जिल्हा कोषागार अधिकारी, नाशिक/नंदुरबार/पालघर/गडचिरोली
- २६.सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२७. निवडनस्ती (का-११)